

REKENEN

Kerdoel 1: De leerlingen herkennen hoeveelheden en kunnen deze vergelijken

- 1.1. Ordeningsbegrippen kennen
- 1.2. Ordenen van hoeveelheden

Kerdoel 2: De leerlingen kunnen in alledaagse situaties rekenhandelingen uitvoeren, al dan niet met behulp van materiaal of modellen

- 2.1. De telrij
- 2.2. Terugtellen
- 2.3. Cijfers en getallen
- 2.4. Handig rekenen
- 2.5. Rekensommen

Kerdoel 3: De leerlingen herkennen een tijdstip en kunnen tijdsduren gebruiken

- 3.1. Klokkijken
- 3.2. Kalender en agenda
- 3.3. Dagplan

Kerdoel 4: De leerlingen kennen begrippen tijd, lengte, snelheid en grootte (twee- en driedimensionaal) en kunnen die in voorkomende gevallen gebruiken. Ze kennen en hanteren weeg- en meet apparatuur

- 4.1. Meten en wegen
- 4.2. Standaardmaten
- 4.3. Eigen referentiemaat

Kerdoel 5: De leerlingen kennen geld als betaalmiddel en weten dat met geld 'waarde' wordt uitgedrukt

- 5.1. Procedure van betalen
- 5.2. Prijzen van artikelen aflezen
- 5.3. Prijzen vergelijken
- 5.4. Elektronisch betalen

Kerdoel 1: De leerlingen herkennen hoeveelheden en kunnen deze vergelijken

Niveau	2	3	4
1.1. Ordeningsbegrippen kennen	<ul style="list-style-type: none"> - Neemt verschillen van voorwerpen passief waar (ervaart het verschil tussen lang-kort en hoog-laag) - Geeft passief aan of een voorwerp groot of klein is 	<ul style="list-style-type: none"> - Neemt verschillen van voorwerpen passief waar (ervaart het verschil tussen vol- leeg) - Begrijpt de woorden groter en kleiner - Begrijpt de woorden grootst en kleinst - Begrijpt de woorden lang en kort - Begrijpt de woorden zwaar en licht - Begrijpt de woorden hoog en laag - Begrijpt de woorden vol en leeg is - Begrijpt het woord middelst(e) 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt de woorden zwaarder, lichter, zwaarst(e), lichtst(e) - Begrijpt de woorden hoger, lager, hoogst(e), leegst(e) - Begrijpt de woorden meer, minder, meest(e), minst(e) - Begrijpt de woorden langer, korter, langst(e), kortst(e) - Gebruikt actief de woorden groter, kleiner, grootst(e) en kleinst(e)
	5	6	7
	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt de woorden zwaarder, lichter, zwaarst(e), lichtst(e) - Gebruikt de woorden hoger, lager en hoogst(e), leegst(e) - Gebruikt de woorden meer, minder, meest(e), minst(e) - Gebruikt de woorden langer, korter, langst(e), kortst(e) - Gebruikt het woord middelst(e) - Begrijpt het woord evenveel 	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt vier verschillen waarop je voorwerpen kunt ordenen - Gebruikt het woord evenveel 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt de woorden tweede, derde, vierde (t/m tiende)

Niveau	1	2	3	4
1.2. Ordenen van hoeveelheden	<ul style="list-style-type: none"> - Neemt verschillen van voorwerpen passief waar (ervaart het verschil tussen groot-klein en zwaar- licht) - Geeft bij geclassificeerde voorwerpen met een duidelijke zichtbaar onderscheid aan of het juist wordt gedaan (bekers/borden) 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft bij geclassificeerde voorwerpen van groot naar klein aan of het juist wordt gedaan - Classificeert voorwerpen met een duidelijke zichtbaar onderscheid (bekers t.o.v. borden) 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft bij geclassificeerde voorwerpen van lang naar kort en van hoog naar laag aan of het juist wordt gedaan - Classificeert voorwerpen naar groot-klein - Classificeert voorwerpen naar vol-leeg - Brengt volgorde aan in drie concrete voorwerpen van groot naar klein 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft bij geclassificeerde voorwerpen van vol naar leeg aan of het juist is - Classificeert voorwerpen naar lang-kort - Classificeert voorwerpen naar hoog-laag - Brengt volgorde aan in vier concrete voorwerpen van groot naar klein - Brengt volgorde aan in vier concrete voorwerpen van zwaar naar licht - Vergelijkt twee groepen voorwerpen met een duidelijk verschil in aantal en geeft passief aan welke groep meer of minder voorwerpen telt
	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft aan of de volgorde van concrete voorwerpen van hoog naar laag, lang naar kort, voller naar leger juist wordt gedaan - Brengt volgorde aan in vijf concrete voorwerpen van groot naar klein - Brengt volgorde aan in concrete voorwerpen van zwaar naar licht - Vergelijkt twee groepen voorwerpen met een duidelijk verschil in aantal en geeft actief aan welke groep meer of minder voorwerpen telt 	<ul style="list-style-type: none"> - Brengt volgorde aan in concrete voorwerpen van hoog naar laag - Brengt volgorde aan in concrete voorwerpen van voller naar leger - Vergelijkt hoeveelheden door tellend te vergelijken t/m 5 	<ul style="list-style-type: none"> - Vergelijkt hoeveelheden door tellend te vergelijken t/m 10 	<ul style="list-style-type: none"> - Vergelijkt hoeveelheden (meer/minder) door tellend te vergelijken t/m 20
	9	10	11	12
<ul style="list-style-type: none"> - Vergelijkt hoeveelheden (meer/minder) door tellend te vergelijken t/m 20 		<ul style="list-style-type: none"> - Schat van twee groepen (niet tellen) welke groep meer of minder voorwerpen telt (tot 50 met een verschil van 10) 	<ul style="list-style-type: none"> - Schat van twee groepen (niet tellen) welke groep meer of minder voorwerpen telt (tot 100 met een verschil van 10) 	

Kerndoel 2: De leerlingen kunnen in alledaagse situaties rekenhandelingen uitvoeren, al dan niet met behulp van materiaal of modellen

Niveau	1	2	3	4
2.1. De telrij	<ul style="list-style-type: none"> - Ervaart het tellen en de telrij passie in liedjes en via andere werkvormen - Ervaart het tellen en de telrij in relatie tot het lichaamsschema (tellen op je vingers) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zegt akoestisch de telrij op met de hele klas tot 5 (meetellen) - Beseft het tellen in relatie tot concrete voorwerpen (tellen met blokjes) - Beseft het tellen in relatie tot symbolen op papier (tellen met plaatjes en vervolgens turfstreepjes) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zegt akoestisch de telrij op met de hele klas tot 10 (meetellen) - Imiteert synchroon tellen - Overziet groepjes van twee voorwerpen zonder deze te tellen 	<ul style="list-style-type: none"> - Naspelen (imiteren) van synchroon tellen tot 10 - Telt synchroon t/m 5 met tastbare voorwerpen - Telt synchroon t/m 5 met getekende voorwerpen - Overziet groepjes van drie voorwerpen zonder deze te tellen
	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Telt synchroon t/m 10 met tastbare voorwerpen - Telt synchroon t/m 10 met getekende voorwerpen - Telt synchroon t/m 10 met de getallenlijn - Herkent gestructureerde getalbeelden t/m 6 (dobbelsteen/ domino, doos eieren, sixpack) (Overzien van geordende hoeveelheden) 	<ul style="list-style-type: none"> - Akoestisch opzeggen van de telrij met de hele klas tot 20 - Telt synchroon t/m 10 met de getallenlijn - Telt resultaatief met tastbare voorwerpen t/m 5 - Telt resultaatief met getekende voorwerpen t/m 5 - Telt mentaal (in het hoofd) t/m 5 - Telt door met getallen onder de 10 	<ul style="list-style-type: none"> - Telt synchroon t/m 20 met de klassikale getallenlijn (kaartjes) - Telt door met getallen onder de 20 - Telt resultaatief met getekende voorwerpen t/m 10 - Telt mentaal (in het hoofd) t/m 10 	<ul style="list-style-type: none"> - Telt synchroon t/m 30, 50, 100 met de getallenlijn - Telt mentaal (in het hoofd) t/m 20 - Telt handig met sprongen van 2 met tastbare, getekende voorwerpen en met de getallenlijn onder de 20 - Telt structurerend en telt herhaald op met gelijke hoeveelheden t/m 5 (3, 6, 9, 12) en (5, 10, 15, 20)
	9	10	11	
<ul style="list-style-type: none"> - Telt handig met sprongen van 5 met de getallenlijn tot 50 	<ul style="list-style-type: none"> - Telt handig met sprongen van 10 met de getallenlijn tot over de 100 	<ul style="list-style-type: none"> - Telt handig met sprongen van 100 met de getallenlijn tot 1000 		

Niveau			3	4
2.2. Terugtellen			- Loopt akoestisch de telrij af met de hele klas van 5 tot 0 (meetellen)	- Loopt akoestisch de telrij af met de hele klas van 10 tot 0 (meetellen)
	5	6	7	8
	- Telt synchroon af vanaf 5 met tastbare voorwerpen - Telt synchroon af vanaf 5 met getekende voorwerpen	- Telt synchroon af vanaf 10 met tastbare voorwerpen - Telt synchroon af vanaf 10 met getekende voorwerpen - Telt synchroon af vanaf 10 met de getallenlijn	- Telt akoestisch de telrij af met de hele klas tot 20 - Telt synchroon vanaf 10 met de getallenlijn - Telt mentaal af (in het hoofd) vanaf 5 - Telt af naar 0 vanaf een willekeurig getal onder de 10	- Telt synchroon af t/m 20 met de getallenlijn - Telt mentaal af (in het hoofd) vanaf 10 - Telt af naar 0 vanaf een willekeurig getal onder de 20
	9	10	11	
- Telt synchroon af vanaf 100 met de getallenlijn - Telt mentaal af (in het hoofd) vanaf 20 - Telt verkort terug met sprongen van 2 met tastbare, getekende voorwerpen en met de getallenlijn onder de 20	- Telt verkort terug met sprongen van 5 met tastbare en getekende voorwerpen en met de getallenlijn	- Telt verkort terug met sprongen van 10 met tastbare en getekende voorwerpen en met de getallenlijn		

Niveau			3	4
2.3. Cijfers en getallen			<ul style="list-style-type: none"> - Koppelt het tellen aan cijfersymbolen (1-5) - Herkent de cijfersymbolen 0 t/m 5 (<i>Wijs de 5 maar aan</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - Leest actief de cijfersymbolen t/m 5
	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Splitst een aantal turfstreepjes met het besef d.m.v. tellen dat het totaal hetzelfde blijft (8 splitsen in 2 en 6) 	<ul style="list-style-type: none"> - Leest de cijfersymbolen t/m 10 - Legt de getsymbolen 0 tot en met 5 op de juiste volgorde (Getallenlijn) - Schrijft de cijfersymbolen t/m 5 - Herkent het symbool voor plus, min en is gelijk aan (+, - en =) 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft het verschil aan tussen tientallen en eenheden (1 tiental en 2 losse eenheden) - Leest de cijfersymbolen t/m 20 - Legt de getsymbolen 0 tot en met 10 op de juiste volgorde (Getallenlijn) - Schrijft de cijfersymbolen t/m 10 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft het verschil aan tussen het honderdtal, tientallen en eenheden (10 en 2 lossen) - Leest passief de cijfersymbolen t/m 100 - Legt de getsymbolen 0 tot en met 20 op de juiste volgorde (Getallenlijn) - Schrijft de cijfersymbolen t/m 20
	9	10	11	
<ul style="list-style-type: none"> - Leest actief de cijfersymbolen t/m 100 - Legt de getsymbolen 0 tot en met 100 op de juiste manier op het honderdveld 	<ul style="list-style-type: none"> - Schrijft de cijfersymbolen t/m 100 - Geeft het verschil aan tussen het honderdtal, tientallen en eenheden (1 honderdtal, 1 tiental en 2 lossen) - Leest actief de cijfersymbolen boven de 100 - Herkent het keer symbool (x) 	<ul style="list-style-type: none"> - Herkent het symbool voor delen (:) 		

Niveau			3	4
2.4. Handig rekenen			- Splitst concrete voorwerpen met het besef d.m.v. tellen dat het totaal hetzelfde blijft (8 splitsen in 2 en 6)	- Splitst hoeveelheden op plaatjes met het besef dat het totaal hetzelfde blijft (8 splitsen in 2 en 6)
	5	6	7	8
		- Splitst en voegt cijfersymbolen samen t/m 5	- Splitst en voegt getallen samen in tientallen en eenheden	- Splitst en voegt getallen samen door het tiental heen (12 splitsen in 8 en 4)
	9	10	11	12
	- Splitst en voegt getallen samen in tientallen door t/m 100 (50 splitsen in 40 en 10) - Typt op- en aftelsommen in op de rekenmachine en ervaart zodoende de werkwijze	- Splitst en voegt getallen samen door het honderdtal heen (115 splitsen in 100 en 15) - Typt op- en aftelsommen in op de rekenmachine en controleert eigen gemaakte sommen	- Typt keersommen in op de rekenmachine en controleert eigen gemaakte sommen	- Typt deelsommen in op de rekenmachine en controleert eigen gemaakte sommen

Niveau				
2.5. Rekensommen				
	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Maakt optelsommen met getallen t/m 5 met behulp van concreet materiaal - Maakt aftreksommen met getallen t/m 5 met behulp van concreet materiaal 	<ul style="list-style-type: none"> - Maakt optelsommen met getallen t/m 5 op papier - Maakt aftreksommen met getallen t/m 5 op papier - Maakt optelsommen met getallen t/m 10 met behulp van concreet materiaal - Maakt aftreksommen met getallen t/m 10 met behulp van concreet materiaal 	<ul style="list-style-type: none"> - Maakt optelsommen met getallen t/m 10 op papier - Maakt aftreksommen met getallen t/m 10 op papier - Maakt optelsommen met getallen t/m 20 met behulp van concreet materiaal - Maakt aftreksommen met getallen t/m 20 met behulp van concreet materiaal 	<ul style="list-style-type: none"> - Maakt aftreksommen met getallen t/m 20 (niet over het tiental heen, $15 - 3 = \dots$) - Maakt optelsommen over het tiental heen ($8 + 4 = \dots$)
	9	10	11	12
<ul style="list-style-type: none"> - Maakt optelsommen met getallen t/m 50 op papier - Maakt aftreksommen met getallen t/m 50 op papier - Maakt optelsommen met getallen t/m 100 met behulp van concreet materiaal - Maakt aftreksommen met getallen t/m 100 met behulp van concreet materiaal - Deelt handelend concrete voorwerpen door 2 	<ul style="list-style-type: none"> - Maakt optelsommen met getallen t/m 100 op papier - Maakt aftreksommen met getallen t/m 100 op papier - Vermenigvuldigt een getal met 2 - Telt onder elkaar op en af t/m 50 - Deelt handelend concrete voorwerpen door 3 - Deelt handelend afbeeldingen door 2 	<ul style="list-style-type: none"> - Telt onder elkaar op t/m 1000 - Vermenigvuldigt met 5 en 10 - Deelt een getal door 2 - Deelt handelend concrete voorwerpen door 3 en 4 - Deelt handelend afbeeldingen door 3 en 4 (werkbladen) 	<ul style="list-style-type: none"> - Vermenigvuldigt met getal t/m 10 - Deelt door een getal t/m 5 - Noemt de tafels 1 t/m 10 op - Deelt handelend concrete voorwerpen door 5 t/m 10 - Deelt handelend afbeeldingen door 5 t/m 10 	

Kerdoel 3: De leerlingen herkennen een tijdstip en kunnen tijdsduren gebruiken

Niveau	2	3	4	
3.1. Klokkijken	- Weet dat activiteiten aan tijd gekoppeld worden	- Weet dat de tijd van een activiteit op een klok af te lezen is	- Koppelt de dagelijkse activiteiten aan de hele uren (b.v. 12.00 uur eten) - Herkent de secondenwijzer, grote wijzer en kleine wijzer - Wijst de klokrichting aan	
	5	6	7	8
	- Leest hele uren af - Geeft aan welke van de drie wijzers het snelste en welke het langzaamste gaat.	- Leest hele en halve uren af - Koppelt dagelijkse activiteiten aan hele en halve uren	- Leest kwart voor en over af - Koppelt activiteiten aan de kwartieren (pauze begint om kwart over drie) - Geeft aan wat de drie wijzers aanwijzen (grote wijzer - uren, kleine wijzer - minuten, secondenwijzer - seconden)	- Leest op vijf minuten nauwkeurig de tijd af - Leest op een digitale klok de hele uren tot 12 uur - Koppelt activiteiten aan minuten (duurt tot vijf over half)
	9	10	11	12
- Leest de klok op de minuut nauwkeurig af - Leest op een digitale klok de hele en halve uren tot 12.00	- Leest op een digitale klok hele en halve uren tot 24.00 - Zet digitale tijden om in analoge tijden met betrekking tot de hele uren (13.00 = 1 uur)	- Leest op een digitale klok 5,10 en 15 minuten (kwartieren) tot 24.00 - Zet digitale tijden om in analoge tijden met betrekking tot halve uren en kwartieren. (13.30 = half twee)	- Zet digitale tijden om in analoge tijden (13.32 = twee over half twee) - Beheerst tijdsberekeningen gekoppeld aan activiteiten (reisplanner, tv-gids)	

Niveau				4
3.2. Kalender en agenda				<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de dagdelen en de dagen van de week - Benoemt welke dag het is
	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Bepaalt m.b.v. de weekkalender welke activiteiten gedaan zijn en welke nog komen - Weet welke maand het is - Geeft aan dat een week zeven dagen duurt 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft aan welke dag ergens voor / na komt (<i>Vandaag is het donderdag, over twee dagen is het...</i>). - Benoemt gisteren en morgen en past dit toe. - Benoemt de vier seizoenen op volgorde - Benoemt de maanden van jaar - Leest de datum van vandaag af (deze wordt aangewezen of is gemarkeerd) - Wijst de datum van gisteren en morgen aan 	<ul style="list-style-type: none"> - Wijst de datum van eergisteren en overmorgen aan - Benoemt de duidelijke kenmerken van de vier seizoenen - Zet dag, week, maand op de juiste volgorde van tijdsduur - Gebruikt het begrip volgende - Noemt de datum van zijn verjaardag - Noemt het huidige seizoen 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft het doel van een eigen agenda aan (dagritme staat in eigen agenda) - Ordent eigen activiteiten op dagen en dagdelen (vanochtend gespeeld, maandag gezwommen)
	9	10	11	12
<ul style="list-style-type: none"> - Wijst feestdagen, vakantie, een uitje op een kalender aan. (leraar noemt de datum) - Noteert activiteiten in een eigen kalender (feestdagen, verjaardag, uitje) 	<ul style="list-style-type: none"> - Zoekt de juiste datum en noteert afspraken in een eigen agenda - Zoekt de juiste datum in zijn agenda op en leest de activiteiten af - Koppelt seizoenen aan de maanden van het jaar 	<ul style="list-style-type: none"> - Leest de datum op twee manieren af (26 januari 2004/ 26-01-04) - Rekent hoeveel dagen/weken het nog duurt tot een volgende activiteit binnen één maand 	<ul style="list-style-type: none"> - Bepaald iemands leeftijd uit een geboortedatum - Rekent hoeveel dagen/weken het nog duurt tot een volgende activiteit over de maand heen 	

Niveau	1	2	3	4
3.3. Dagplan	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de activiteiten van het dagritmepakket. (zie leerlijn lezen) - Benoemt met behulp van het dagritme pakket welke activiteit nu aan de gang is - Herkent een patroon in twee opeenvolgende activiteiten (na eten tandenpoetsen etc.) - Bekijkt de dagindeling op het dagritmeschema en heeft tijdens de dag houvast aan het schema 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt het verschil tussen dag en nacht gebruikmakend van het verschil tussen licht en donker - Stopt en begint met een activiteit als dat gevraagd wordt - Benoemt m.b.v. het dagritmepakket de volgende activiteit 	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten in de klas m.b.v. het dagritmepakket - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten opstaan, naar school, naar huis, naar bed 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt de dagdelen ochtend, middag, avond correct - Geeft globaal het dagritme van de dag aan zonder het dagritmepakket - Benoemt de juiste volgorde van de activiteiten opstaan, naar school, naar huis, buiten spelen/ tv kijken, avondeten, naar bed
	5			
	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt de tijdbegrippen nu, straks vanochtend, vanmiddag, vanavond 			

Kerdoel 4: De leerlingen kennen begrippen tijd, lengte, snelheid en grootte (twee- en driedimensionaal) en kunnen die in voorkomende gevallen gebruiken. Ze kennen en hanteren weeg- en meet apparatuur

Niveau				
4.1. Meten en wegen				
	5	6	7	8
	- Langs een liniaal tellen tot 10 (zonder cm begrip)	- Geeft passief de lengte aan op een liniaal tot 10 cm	- Meet en geeft de lengte aan van voorwerpen tot 12 cm (hele cm)	- Meet en geeft de lengte aan van voorwerpen tot 20 cm (hele cm)
	9	10	11	12
	- Meet en geeft de lengte aan van voorwerpen tot 30 cm (hele centimeters) - Weegt pakken van exact 1 kilo af met een keukenweegschaal - Leest het eigen lichaamsgewicht af op den weegschaal - Meet een halve en een liter vloeistof af	- Meet en geeft de lengte aan van voorwerpen tot 1 meter (met een duimstok of rolmaat) - Meet en geeft de lengte aan van voorwerpen in halve centimeters - Weegt 50 en 100 gram nauwkeurig af - Meet vloeistof af in deciliters (1-10 dl)	- Meet en geeft de lengte aan van voorwerpen tot 2 meter (met een rolmaat) - Meet en geeft de lengte aan van voorwerpen in halve centimeters - Weegt 100, 200, 300, 400, 500 gram nauwkeurig af (digitaal en analoog) - Meet vloeistof af in milliliters (tot 100 ml)	- Meet en noteert de lengte van een afstand die langer is dan de rolmaat of duimstok - Meet en noteert de lengte van voorwerpen in millimeters - Weegt een willekeurig gewicht af en noteert het op de 10 gram nauwkeurig (digitaal en analoog) - Meet een vloeistof af en noteert het in 50 milliliter nauwkeurig

Niveau				
4.2. Standaardmaten				
		6	7	8
		- Gebruikt voor lengte het begrip centimeter	- Gebruikt voor lengte het begrip centimeter en meter	- Geeft aan dat 100 centimeter een meter is
	9	10	11	12
	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt bij gewicht het begrip kilo - Gebruikt bij vloeistof het begrip liter - Schrijft de afkorting voor liter als (l.) - Schrijft de afkorting voor gram als (gr.) - Schrijft de afkorting voor centimeter/meter/kilometer als (cm. m. km.) - Gebruikt bij gewicht de begrippen ons en gram - Geeft aan dat 100 gram een ons is 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt bij vloeistof het begrip deciliter - Schrijft de afkorting voor deciliter als (dl) - Geeft aan dat 10 deciliter een liter is - Geeft aan dat 1000 gram een kilo is - Gebruikt het begrip km/uur 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt bij vloeistof het begrip milliliter - Geeft aan dat 100 milliliter een deciliter is - Geeft aan dat 1000 milliliter een liter is - Schrijft de afkorting als milliliter (ml) - Geeft aan dat 500 gram een pond is 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruikt het begrip meter per seconde (m/s)

Niveau			3	4
4.3. Eigen referentiemaat			- Geeft aan of iemand langer of kleiner dan hij is	- Doet ervaring op bij het "meten" van voorwerpen met een zelfgekozen maateenheid. (meten met voetstappen, vijf bekers in 1 fles) - Vergelijkt de snelheid van voorwerpen (auto is snel, lopen gaat langzaam)
	5	6	7	8
	- "Meet" met een zelfgekozen maateenheid (iets is 5 voetstappen lang)	- Schat van voorwerpen in hoe zwaar ze zijn (1 pak suiker is 1 kilo) - Schat van voorwerpen in hoe hoog ze zijn (deur is 2 m hoog)	- Vergelijkt schattend de snelheid van voertuigen (lopen, step, boot, auto, bus, vliegtuig)	- Vergelijkt schattend zijn eigen lichaamsgewicht met het gewicht van andere voorwerpen
	9	10	11	12
	- Schat van voorwerpen tot 1000 kilo in hoe zwaar ze zijn	- Schat de hoeveelheid van een beker water in en controleert de schatting	- Schat afstanden tot 10 meter (in meters)	- Schat afstanden tot 100 meter (in meters) - Schat de hoeveelheid vloeistof in (deci)liters

Kerdoel 5: De leerlingen kennen geld als betaalmiddel en weten dat met geld 'waarde' wordt uitgedrukt

Niveau	1	2	3	4
5.1. Procedure van betalen	<ul style="list-style-type: none"> - Weet dat je zuinig moet zijn op geld (geld niet verliezen) - Speelt met (nep)geld 	<ul style="list-style-type: none"> - Herkent van munten als geld - Herkent biljetten als geld - Weet dat je dat je op biljetten extra zuinig moet zijn (geld niet verliezen) - Weet dat je (nep)geld uit je portemonnee haalt en aan een ander geeft om te betalen 	<ul style="list-style-type: none"> - Ordent 1 en 2 euromunten op vorm - Gebruikt de begrippen meer/minder in relatie tot betalen (dit kost meer, dit kost minder) - Weet dat geld een ruilmiddel is (ruilt geld voor producten in speelsituaties, zonder waardebesef) 	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemt de 1 en de 2 euromunt
	5	6	7	8
	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt de begrippen zakgeld, spaarpot - Benoemt munten van 1 en 2 euro - Weet dat hij voor een 2 euromunt meer kunt kopen dan voor een 1 euromunt - Weet dat je als je betaalt ook geld terug kunt krijgen 	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft aan hoeveel zakgeld hij krijgt - Ordent biljetten op uiterlijke kenmerken - Weet dat je voor 1 euro / 2 euromunten meer krijgt dan voor munten van 5, 10, 20 en 50 cent. - Betaald gepast met 1 en 2 euromunten 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt de begrippen sparen, uitgeven - Geeft aan wat de functie van sparen is - Ordent munten op vorm - Herkent de biljetten (<i>Wijs aan 10 euro</i>) - Contant betalen van kleine bedragen met 1 en 2 euromunten (<i>Wat geef je als iets 5 euro kost?</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrijpt de begrippen bank / pinnen / pin-. bankpas / spaarrekening - Benoemt de munten (<i>Wat is dit? 20 eurocent</i>) - Benoemt de biljetten (<i>Wat is dit? 10 euro</i>) - Ordent biljetten van 5, 10, 20 euro op waarde - Betaalt op euro's afgeronde bedragen gepast met biljetten en munten (<i>Betaal 18 euro: 10 euro biljet, 5 euro biljet, 2 euromunt, 1 euromunt</i>)
	9	10	11	12
<ul style="list-style-type: none"> - Ordent biljetten van 5, 10, 20, 50, 100 euro op waarde - Betaalt bedragen tot 20 euro gepast met alle soorten biljetten en munten (<i>Betaal €12,05: 10 euro biljet, 2 euromunt, 5 eurocent</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - Telt het teruggekregen geld en controleert het bedrag 	<ul style="list-style-type: none"> - Complexe bedragen zoals 4,56 (niet gepast) betalen (met strategieën als altijd een euro meer betalen) - Controleert na het betalen het bedrag op de bon 	<ul style="list-style-type: none"> - Wisselt geld (<i>Wisselt 1 euro voor twee munten van 50 eurocent</i>) 	

Niveau				
5.2. Prijzen van artikelen aflezen				
			7	8
			- Leest prijzen geschreven in hele euro's onder de tien (€5.00 en €5,- zijn 5 euro)	- Leest prijzen afgerond op 50 cent onder de 20 euro (€14, 50 is 14 euro en 50 cent)
	9	10	11	12
	- Leest prijzen afgerond op 50 cent boven de twintig euro - Leest prijzen afgerond op 10 en 20 cent	- Leest prijzen tot 20 euro (€4,35 is 4 euro en 35 cent, €1,99 is 1 euro en 99 cent)	- Leest prijzen tot 100 euro (€24,35 is 24 euro en 35 cent, €89,99 is 89 euro en 99 cent)	- Leest prijzen boven de 100 euro

Niveau				
5.3. Prijzen vergelijken				
			7	8
			- Onderscheidt buitenlandse valuta van euro's	- Vergelijkt op euro's afgeronde prijzen (t/m 5 euro)
	9	10	11	12
	- Vergelijkt op 50 cent afgeronde prijzen t/m 20 euro (<i>€12.- is meer dan €11,50</i>)	- Vergelijkt prijzen t/m 20 euro (<i>€12,10 is meer dan €12,05</i>)		- Vergelijkt prijzen van artikelen van verschillende winkels in reclamefolders - Weet dat er waardeverschil is tussen de euro en buitenlandse valuta - Begrijpt het begrip lenen

Niveau				
5.4. Elektronisch betalen				
		10	11	12
		- Pint met een pinpas of gebruikt zijn chippas in een winkel (Hoeft pincode niet zelf te onthouden)	- Pint bij een betaalautomaat en weet hoeveel hij kan en wil pinnen (Hoeft pincode niet zelf te onthouden)	- Pint of chipt bij een winkel of automaat en kent de pincode